

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dîtîqa (nouum) ḥadāta (testamentum)

Parisiis, 1584

Cap. XVII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39367

37 *eo mundo coram flagellarūt nos innocētes Paulus ei dixit*
אמר לה פולוס דלא סכלו נגדון עין עלמא כלה
clam & nunc vinctorum in domū & cōiecerūt nos Romanos homines
לאנשא דהומיא וארמיון בירת אסירא והשא מטשיאית
& abierunt educant nos veniant ipsi sed enim non nos eiciunt
מפקין לן לא גיר אלא הנון נאתון נפקון ; ואולר
qui dicti fuerant hos sermones magistratus & dixerunt virgas gestantes
שקלי שבטא ואמרו לאסטרטא מלא הלין דאתאמרו
ad eos & venerunt timuerunt essent quia Romani audissent & cum fili
להון וכד שמעו דרהומיא אנן דחלו ; ואתו לותהון
& cum ciuitate ē sibi & excederent vt exirent ab eis & efflagitarūt
ובעו מנהון דנפקון ונשנון להון מן מדינתא ; וכד
fratres ibi & viderunt Lydiā ad ingressū sunt vinctorū domo ē egressi fuisset
נפקו מן בית אסירא עלו לות לודיא והוון תמן לאחא
eos & cōsolati sunt
וביאו אנון ;

17 *caput*
קפלאון ין
& venerunt vrbes & Apolloniam Amphipolim per & trāsierūt & exierunt
ונפקו ועברו על אמפופוליס ואפלוניא מדינתא ואתו
Iudæorum synagoga erat vli in Thessalonicam
לתסלוניקא איכא דאית הוא כנושתא דיהודיא ;

ei uicisionis nocte
דלליה דוקיפותא
tribus & sabbathis ad eos. erat solitus sicut Paulus & introiit
ועל פולוס איכנא דמעד הוא לותהון ושכא תלת
quod futurū & ostēdēs esset explicās dum Scripturis ex cum eis locutus est
מלל עמהון מן כתבא ; כד מפשק הוא ומחוא דעתוד
Iesus & hic ē mortuorum domo ā & vt resurgere vt pateretur Christus fuit
הו משיחא דנחש ודנקום מן בית מיתא והויו ישוע
erediderūt ex eis & homines vobis ego quē euāgelizo ille Christus
משיחא הנא דמסכר אנא לכון ; ואנשין מנהון הימנו
qui timētes illis Græcis ex & multi & Silz Paulo & adhererūt
ונפקו לפולוס ולשילא וכניאא מן יוניא אילין דחלון
pauze non percelebres mulieres & etiā Deo ā erant
הוון מן אלהא ואר נשא ידיעתא לא זעורין ;

37 *ὁ δὲ Παῦλος ἐφη πρὸς αὐτοὺς, διότι ἄνθρωποι ἐστέ, ἀκατακρίτοι ἐστε, ἀπὸ τῶν Ρωμαίων ἢ παύρινοι ἐστέ, ὅτι ἐστέ ἀκατακρίτοι, ὅπου τὸ ἡ σύμμαχος ἔστιν Ἰουδαίων.*
 38 *αὐτὴν οὖν δὲ τῶν ἑσπερίων οἱ ἐστὶν ὁ δόξος ἔστιν ἡ ψήματα ἑστὶν καὶ ἐστὶν ὁ δόξος ἀκουστικὸς ἐστὶν Ρωμαῖοι ἐστέ.*
 39 *καὶ ἐλθόντες παρὰ ρωμαίων αὐτοῖς, καὶ ἑσπερίων ἡρώτων ἔλθοντες τῆς πόλεως. 40 ἔλθοντες δὲ καὶ τῶν φιλανθρώπων, ἐστὶν ἡ δόξος τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἰδόντες τῶν ἀδελφῶν, παρὰ ρωμαίων αὐτοῖς, καὶ ἔλθοντες.*
Κεφ. ιζ.
 1 *Διὰ τὴν ἑσπερίαν δὲ τῶν Ἀμφιπολίων καὶ Ἀπολλωνίας, ἡλθον εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου τὸ ἡ σύμμαχος ἔστιν Ἰουδαίων.*
 2 *καὶ δὲ τῶν ἐσπερίων τῶν Παύλων ἐστὶν ἡ δόξος αὐτοῖς, καὶ ἑστὶν ὁ δόξος ἀκουστικὸς ἐστὶν αὐτοῖς ὅτι ἔστιν ἡ δόξος Ἰουδαίων.*
 3 *ἐλθόντες οὖν καὶ τῶν ἑσπερίων ἡρώτων, ὅπου τῶν ἑσπερίων καὶ ἀκατακρίτων ἐστὶν ὁ δόξος Ἰουδαίων, καὶ τῶν φιλανθρώπων, ἐστὶν ἡ δόξος τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἰδόντες τῶν ἀδελφῶν, παρὰ ρωμαίων αὐτοῖς, καὶ ἔλθοντες.*

37 Paulus autem dixit eis
 Ceteros nos publice, indem-
 natos, homines Romanos
 miserunt in carcerem, & nūc
 occulte nos eiciunt? Non
 ita: sed veniant, & ipsi nos
 eiciant.
 38 Nuntiauerūt autem ma-
 gistratibus lictores verba
 hæc, timueruntque audito
 quod Romani essent.
 39 Et venientes deprecati
 sunt eos, & educentes roga-
 bant vt egredierentur de vr-
 be.
 40 Exeuntes autem de car-
 cere, introierunt ad Lydiam:
 & visis fratribus, consolati
 sunt eos, & profecti sunt

CAP. XVII.

1 CUM autē perambulassent
 Amphipolim & Apolloniam,
 venerunt Thessalonicam, v-
 bi erat synagoga Iudæorum.
 2 Secundum consuetudinē
 autē Paulus introiit ad eos,
 & per Sabbathā tria disere-
 bar eis de Scripturis.
 3 Adaperiens & insinuans
 quia Christum oportuit pati
 & resurgere à mortuis: &
 quia hic est Iesus Christus,
 quem ego annuntio vobis.
 4 Et quidam ex eis credi-
 derunt, & adiuncti sunt Pau-
 lo & Silz, & de colentibus
 Gentilibus multitudo ma-
 gna, & mulieres nobiles non
 pauze.

Dei quod sermo Theſſalonica qui ex Iudæi illi cognouiſſent & cùm
 13 וכר ידעו הנון יהודיא רמן תסלוניקא דמלתה דאלהא
 & non illuc etiam venerunt eioſitate in Berœa Paulo à prædicaretur
 אתכרות מן פולוס בכרואא מדינתא אתו אוי לתמן ולא
 emiserunt & Paulum plebem & concitare eômouere qui euerunt
 שליו למועו ולמדלחו לאנשותא: 14 ולפולוס שראוהו
 Silas ipsa ciuitate in ea fuit & manēs ad mare vt deſcēderet fratres
 אהא דנחות לה לימא וקוי הוא בה במדינתא הי שילא
 & Timotheus
 וטמותאוס:

Refurrectionem poſt quartz in ſabbatho vnius
 דחד בשבט דארבעא דבתר קימתא

in Athenas vſque cùm eo & venerūt Paulum ipſum qui deduxerūt illi
 15 והנון דאתליוו לה לפולוס ואתו עמה עד מא לאתניוס
 ad Epistolam ab eo acceperūt eius latere ab diſcederēt & cùm urbem
 מדינתא וכר נפקין מן צאידיהו קבלו מנה אנרתא לות
 Paulus verò ipſe ad ipſum venirent vt cird & Timotheum Silam
 שילא וטימתאוס דבענל נאולון לותה: 16 הו דין פולוס
 vidēs in ſpiritu ſuo mœore afficiebatur Athenis eſſet expectans cùm
 כד מקוא הוא נאתניוס מתמרמר הוא כרוחה הוא
 erat & loquens idolis plena eſſet tota quod ciuitas erat
 הוא דמדינתא כלה מליא פתכרא: 17 ומללל הוא

Deo à qui timebant iis & cum Iudæis cum in ſynagoga
 בכנושתא עם יהודיא ועם אילין דרחליו מן אלהא
 & etiam die omni erant qui occurrentes iis cum & in platea
 ובשוקא עם אילין דמסתקבלין הו כל יום: 18 ואי
 qui vocantur & alij Epicuri doctrina qui ex Philoſophi
 פילוסופא דמן יולפנא דאפיקורוס ואחרנא דמתקרין
 erant dicentes ex eis homo & homo cum eo erant diſceptantes Stoici
 אכטואיקו דרשין הו עמה ואנש אנש מנחון אמרין הו
 deos erant dicentes & alij verborum collector iſte vult quid
 מנא צבא הנא מלקט מלא ואחרנא אמרין הו לאלהא
 eis erat prædicans de reſurrectione quòd Ieſum propterea prædicat alienos
 נוכריא מכרו מטל דלישוע ולקימתה מכרו הוא להון:

13 Cùm autem cognouiſſent in Theſſalonica Iudæi, quia & Berœæ prædicatum eſt à Paulo verbum Dei, vene-
 runt & illuc, commouentes & turbantes multitudinem.

14 Statimque tunc Paulum dimiſerunt fratres, vt iret vſque ad mare. Silas autem & Timotheus remanſerunt ibi.

15 Qui autem deducebant Paulum, perduxerunt eum vſque ad Athenas, & acce-
 pto mandato ab eo ad Silam & Timotheum, vt quàm ce-
 leriter venirent ad illum, pro-
 ſecti ſunt.

16 Paulus autem cùm Athe-
 nis eos expectaret, incitaba-
 tur ſpiritus eius in ipſo, vi-
 dens idololatriæ deditam ci-
 uitatem.

17 Diſputabat igitur in ſy-
 nagoga cum Iudæis, & co-
 lentibus, & in foro, per om-
 nes dies ad eos qui ade-
 rant.

18 Quidam autem Epicu-
 rei & Stoici Philoſophi diſ-
 ſerebant cum eo: & quidam
 dicebant. Quid vult femini-
 uerbi hic, dicere? Alij verò,
 Nouorum demoniorum vi-
 detur annuntiator eſſe, quia
 Ieſum & reſurrectionem an-
 nuntiabat eis.

13 οὗς δὲ ἐξ ἑσώσθησαν οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονικίας Ἰουδαῖοι, ὅτι καὶ ἐν τῇ Βερέα κατήγγελλον ἡμῶν τὸ Παῦλος ὁ ἀπόστολος
 τῆς θεοῦ, ἡμεῖς καὶ ἡμεῖς, ὡς ἐλάλομεν ἐν τῇ Βερέα. 14 οὗτοι δὲ τὸν Παῦλον ἀπέπεισαν εἰς ἀθήνας, ὡς ἐλάλομεν ἐν τῇ
 Βερέα. 15 οἱ δὲ ἀπέπεισαν τὸν Παῦλον, ὡς ἐλάλομεν ἐν τῇ Βερέα, ὡς ἐλάλομεν ἐν τῇ Βερέα, ὡς ἐλάλομεν ἐν τῇ Βερέα.
 16 ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις ἐκείνη ἡμέρᾳ αὐτὸν τὸ Παῦλος, παρῶ ζῶντος τὸν θεὸν εὐαγγελίζεσθαι αὐτὸν, ὡς ἐλάλομεν ἐν τῇ Βερέα.
 17 ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις ἐκείνη ἡμέρᾳ αὐτὸν τὸ Παῦλος, παρῶ ζῶντος τὸν θεὸν εὐαγγελίζεσθαι αὐτὸν, ὡς ἐλάλομεν ἐν τῇ Βερέα.
 18 οἱ δὲ ἐξ ἑσώσθησαν οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονικίας Ἰουδαῖοι, ὅτι καὶ ἐν τῇ Βερέα κατήγγελλον ἡμῶν τὸ Παῦλος ὁ ἀπόστολος
 τῆς θεοῦ, ἡμεῖς καὶ ἡμεῖς, ὡς ἐλάλομεν ἐν τῇ Βερέα.

invenirent erantur ipsius & ex & peruehigantes Deum quærentes ut essent
 27 דנהוין בעין לאלהא ומעקבין ומן בריתה משבחין
 ipso in eo ex nobis vno omni ab remotus est non quod etis ppter ea eum
 לה מטל דאף לא הוא רחיק מן כל הר מנון 28 בההו
 sapientibus è homo etiam sicut & sumus & mouemur viuimus enim
 נר חיינן ומתזיענין ואיתין אף דאף אנשא מן חכימא
 qui pspia nrā igitur homo cognatio nrā est quod ex eo dixit vestris
 דלכון אמר דמנרה הו טוהמן 29 אנשא הכיל דטוהמן
 aur argento aur quod auro existimare debemus non est Deo ex
 מן אלהא הו לא חכיבין למסכר דלרהכא או לסאמא או
 æmilitur hominis filij & per scientiam per artem insculpto lapidi
 לכאפא דגליפא כאומנותא וכידעתא דבר נשא דמית
 & in tēpore Deus pterire fecit erroris enim tēpora diuinitas
 אלהותא 30 זכנא ניר דטעיותא אעבר אלהא וזכנא
 loco in omni homo vt omnis hominis filius omnibus præcipit hoc
 הנא מפקד לכלהון בני נשא דכל אנש בכל דוכא
 terram vt iudicet futurū est in quo diem statuit quia penitentiā agat
 נתוב 31 מטל דאקים יומא דבה עתיד דנרון ארעא
 hominē omnē & cōuertit quē definit huius viri per manū in æquitate vniuersam
 כלרה בכאנותא ביד נברא אינא דפרש ואפני לכל אנש
 audirent & cum mortuorum domo à excitauit ipsum cum ad fidem eius
 להימנותה כד אקימרה מן בית מיתא 32 וכד שמעון
 & ex eis erant subfannantes ex eis mortuorum domo quæ à resurrectionem
 קימטה דמן בית מיתא מנהון ממיקין הו ומנהון
 & ita hoc de te audiemus nos alio in tempore erant dicētes
 אמרין הו בזנן אחרין שמעונין לך על הדא 33 והכנא
 & crediderūt sese ei adiūxerūt ex eis & homines inter eos de Paulus exiit
 נפק פולוס מן בינתהון 34 ואנשין מנהון נקפוחי והיכנא
 Areopagi iudicibus ex Dionysius erat ex eis autem vnus
 חד דין מנהון איתוהי הוא דינוכוס מן דינא דאריוס פנוס
 cum eis & alij Damaris cuius nomen vna & mulier
 ואתתה הדא דשמרה דמרים ואחרנא עמהון
 18 caput
 יח קפלאון יח
 sanctorum commemoratione
 דוכרנא דקדישא

27 Quærete Deum si forte
 attrectent eum, aut inueniāt,
 quamuis non longè sit ab v-
 no quoque nostrum.
 28 In ipso enim viuimus &
 mouemur, & sumus, sicut &
 quidam vestrorum poëta-
 rum dixerunt, Ipsius enim &
 genus sumus.
 29 Genus ergo cum sumus
 Dei, non debemus æstimare
 auro & argento, aut lapidi,
 sculpturæ artis & cogitatio-
 nis hominis, Diuinum esse
 simile.
 30 Et tempora quidem hu-
 ius ignorantiz despiciens
 Deus, nunc annunciat homi-
 nibus vt omnes vbique pen-
 itentiam agant,
 31 Eo quod statuit diem in
 quo iudicaturus est orbem in
 æquitate, in viro in quo sta-
 tuit, fidem præbēs omnibus,
 suscitans eum à mortuis.
 32 Cum audissent autem re-
 surrectionē mortuorū, qui-
 dam quidem irribebant, qui-
 dam verò dixerunt, Audie-
 mus te de hoc iterum.
 33 Sic Paulus exiuit de me-
 dio eorum.
 34 Quidam verò viri adhe-
 rentes ei, crediderunt in qui-
 bus & Dionysius Areopagita,
 & mulier nomine Damaris,
 & alij cum eis.

C A P. XVIII.

27 ἠκούοντες αὐτὸν λέγοντες, εἰ ἄρα γε ἠγγαφίσταται αὐτῷ ἐν ὑβρίοις, καὶ ποῦ γὰρ μακρὰν ἀπὸ τοῦ ἐκείνου ἡμεῖς ὑπο-
 ρχόμεθα. 28 ὁ αὐτὸς δὲ λέγει καὶ ἀνέμαρτα καὶ ἔσμεν ὡς καὶ οὗτοι ἦσαν καὶ ἡμεῖς ποιεῖν εἰρήκαστος, τὸ ἰδὲν ἐν
 ἡμῶς ἔσμεν. 29 ἡμεῖς οὖν ὑπερχορτίζετο θεοῦ, ἡ δὲ φείλομεν τομίσεις, καὶ οὐκ ἔδραμεν ἢ λίπες, καὶ ἐσθίμασθα
 πλεονεξίας καὶ ἠδονῆς ἀφροσύνης, τὸ εἶναι ἡμῶν. 30 τοῖς μὲν οὖν χεῖροισι τῆς ἀγνοίας ὑπερεδῶν ὁ θεός, ὡς
 καὶ ἡμεῖς ἔμελλομεν τοῖς ἀφροσύνοισι πᾶσι παρὰ ἡμᾶς μετανοεῖν. 31 διὸ π ἐστὸν ἡμεῖρας ὅτι ἡμεῖς κρινῶμεν τῶν σι-
 κανοφύλων αὐτῶν ἀνομιῶν, ὅτι ἀδελφοὶ οὗ ὡς εἴπατε, τί οὐκ ἔλασθε πᾶσιν, ἀναστήσατε αὐτῶν ὅτι κεκώλυται. 32 ἀκούσατε τις
 δὲ αὐτῶν οὐκ ἐκράθη, οἱ μὲν ἐχρημάτισαν, οἱ δὲ εἶπον, ἀκούσομεθα ἡμεῖς παρὰ τοῦ πατρὸς σου. 33 καὶ ἔπειτα ὁ Παῦλος
 ἔβη λαθὼν ἐκ μέσου αὐτῶν. 34 οὗτοι δὲ ἀδελφοὶ καλλισθέτης αὐτῶν, ὁπίστουσαν ὅτι οἱ καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγι-
 τὴς, καὶ γυνὴ οἰσμάχη Δάμαρις, καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς.

Κεφ. ιη.

Mm

